

РАДЯНСЬКА УКРАЇНА ЗАСНОВУЄ ПОСАДУ ПРЕЗИДЕНТА

*Штандарт
Президента України,
який до 1999 року був
єдиним символом
президентської влади*

П'ятого липня 1991 року Леонід Кравчук підписує Указ за № 33, яким в Україні засновано посаду Президента як вищу посаду в керівництві державою. Рішення має кілька парадоксів. Головний: на момент підписання Указу держави Україна ще не було. Леонід Кравчук ухвалив документ як Голова Верховної Ради Української РСР. Тобто соціалістичної республіки, яка входила до складу СРСР і за чинним законодавством підпорядковувалася безпосередньо Кремлю. Для того щоб мати свого Президента, країна повинна була, за прикладом країн Балтії, вийти зі складу Союзу.

Ще один парадокс: уже рік, як набрала чинності Декларація про державний суверенітет України, ухвалена Верховною Радою ще 16 липня 1990 року. Проте Україна має дивний суверенітет. Адже це поняття означає незалежність від інших держав та можливість проводити власну внутрішню політику. Тоді як у складі іншої держави — СРСР — радянська Україна власної державності мати не може за чинною Конституцією. Крім того, у березні 1991 року господар Кремля Михайло Горбачов вводить у СРСР президентську посаду і проголошує себе першим радянським Президентом. А за три місяці, 12 червня, з'являється альтернативний Президент — Борис Єльцин виграє вибори на посаду голови Російської Федерації. Тепер радянська Росія претендує на статус «держави в державі». Тож радянська Україна долучається до «параду Президентів».

“

П'ятого липня
1991 року в Україні
засновано посаду
Президента

”

Горбачов хоче зупинити це, пропонуючи республікам-сателітам проект нового союзного договору. Але його не підтримує українська Верховна Рада, оскільки це не відповідає згаданій вище Декларації про суверенітет. Горбачов бере погоджену з Кравчуком паузу до 1 вересня 1991 року.

«КРАВЧУЧКА»

У середині 1991 року завод імені Антонова, знаний своїми літаками АН, починає серійний випуск візків на двох колесах із ручкою. Це — найпопулярніший народний засіб для перевезення ручних вантажів. Конструкція доволі проста, як усе геніальне. Довга, часом вигнута вгору ручка, піддон у вигляді привареної до неї металевої рами, два коліщата на ресорі. Виріб складається, його можна переносити в руках, та, що важливо, перевозити в метро, автобусах, електричках та поїздах.

Виріб має в Україні автора. Це — інженер-конструктор Олексій Сергєєв, який отримав патент на виріб ще в 1983 році. Сергєєв також придумав ще кілька необхідних для жителів СРСР речей: пральну машину «Малютка» і дитячу коляску «Мальвіна». Але цей промисловий дефіцит, що його випускали на оборонних заводах як побічний продукт із відходів, у серійному виробництві все ж був. Виготовлення візків із ручками спершу освоїли кустарі.

Знаряддя стає предметом першої необхідності не лише для тих, хто, залишившись без роботи, почав торгувати на базарах та стихійних ринках. Він витримує вагу до ста кілограмів, і люди, особливо по селах, перевозять на ньому мішки з городиною. Купити візок можна з рук, найбільший вибір пропонують торговці на залізничних вокзалах Києва та інших великих міст. Фабричні цінуються менше, бо елементи не завжди якісно приварені, ресори лопаються, колеса або замалі, або такі, що швидко ламаються. Перший випадок, коли наші громадяни не цінують імпордне:

«Кравчучка» — найпопулярніший народний засіб для перевезення ручних вантажів

китайські сумки та валізи на коліщатках із висувними пластиковими ручками виглядають елегантно, та не витримують ані навантажень — наш народ кладе по максимуму! — ані розбитих доріг. Популярність візків не дає ніякого прибутку винахіднику, хоча Сергеев намагається боротися з порушенням його авторських прав. Візок нарікають «кравчучкою» — як характерну ознаку «епохи Кравчука».

ПОЯВА ДНЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Двадцять четвертого серпня 1991 року Верховна Рада проголошує незалежність України

Увечері 24 серпня 1991 року Верховна Рада УРСР проголошує Україну незалежною державною.

П'ять днів тому ніхто навіть подумати не міг, що це може статися. Ще в неділю, 18 серпня, була радянська влада, яка здавалася монолітом, а зранку 19 серпня в Москві сталася подія, котру згодом назвали спробою заколоту й державного перевороту. Його ініціатори — група неосталіністів, за фактом — майже повний склад вищого керівництва СРСР, передусім силовики. Крім віце-президента Геннадія Янаєва та прем'єра Валентина Павлова — це міністр оборони Дмитро Язов, голова МВС Борис Пуго та голова КДБ Володимир Крючков, а також — голова ВР СРСР Анатолій Лук'янов (між іншим, ще й поет, видавав збірки під псевдонімами Осенев та Днепров). Заколотники створюють ГКЧП (*Государственный комитет по чрезвычайному положению*, українська адаптація — ДКНС — не приживається), оголошують про арешт Михайла Горбачова в кримському Форосі, призупиняють підписання союзного договору. Зрозуміло: консерватори беруть курс на диктатуру.

У Києві в цей час тихо. Поодинокі виступи проти ГКЧП та окремі локальні мітинги погоди не роблять. Люди чекають реакції першої особи республіки. Та Леонід Кравчук тримає паузу рівно добу. Натомість не публічно приймає уповноваженого заколотників генерала Валентина Вареникова. Той привозить із Москви до Києва ультиматум:

Україна має прийняти вимоги путчистів і запровадити надзвичайний стан. Кравчук петляє, тягне час, то посилаючись на Верховну Раду, яка цього не дозволить, то вимагаючи від посланця офіційного мандата від ГКЧП. Наступного дня він виступає по радіо, не говорячи нічого конкретного та закликаючи зберігати спокій. Головна думка: російські події України ніяк не стосуються.

Коли 21 серпня поразка заколотників стає очевидною, Леонід Кравчук офіційно засуджує спробу перевороту. А протягом трьох наступних днів, не в останню чергу — під тиском парламентської опозиції, ухвалюється Акт проголошення незалежності України. Про вихід зі складу СРСР не говориться ніде. Але це відбувається де-факто, бо закон чітко визначає: незалежна держава не може входити до складу інших держав.

ШЕВЧЕНКІВСЬКА ПРЕМІЯ СТУСУ ПАРАДЖАНОВУ І ДЗЮБІ

На хвилі отримання Незалежності новостворена влада квапиться відновити не лише історичну, а й культурну справедливість. Премію імені Тараса Шевченка, найвищу державну нагороду, засновану 1961 року в радянській Україні, отримують творці художнього фільму «Тіні забутих предків». І це — за двадцять шість років по прем'єрі, яка відбулася в столичному кінотеатрі «Україна» та коштувала кар'єри і навіть свободи не лише режисерові Сергію Параджанову. Під час прем'єри представники національної інтелігенції закликали протистояти політичним репресіям. Фільм потрапив у опалу, проти активістів КДБ сфабрикувало справу — попри те що стрічку високо оцінили на престижних міжнародних фестивалях, Параджанова не врятувало від арешту світове визнання. До церемонії нагородження він не доживає: іде з життя в липні 1990 року. Тому режисера Державною премією відзначають посмертно. Нагороду приймають оператор Юрій Ілленко, виконавиця однієї

“

Творці фільму «Тіні забутих предків» за 26 років по прем'єрі фільму одержують премію ім. Тараса Шевченка. Режисер картини не доживає до її вручення, йдучи з життя за рік до церемонії нагородження

”